

K.A.H.W. Leenders
Strøming, Zwartenberg
4 juli 2025

TER ORIËNTATIE

RAND VAN DE KUSTVLAKTE

DE PLAATS VAN WEIMEREN IN PRINCENHAGE

SPELLINGSKWESTIE : WIJMEREN OF WEIMEREN ?

[illegible]

Elsakker

Zwartenberg

Haagse Beemden

Strømming

Ettense Beemden

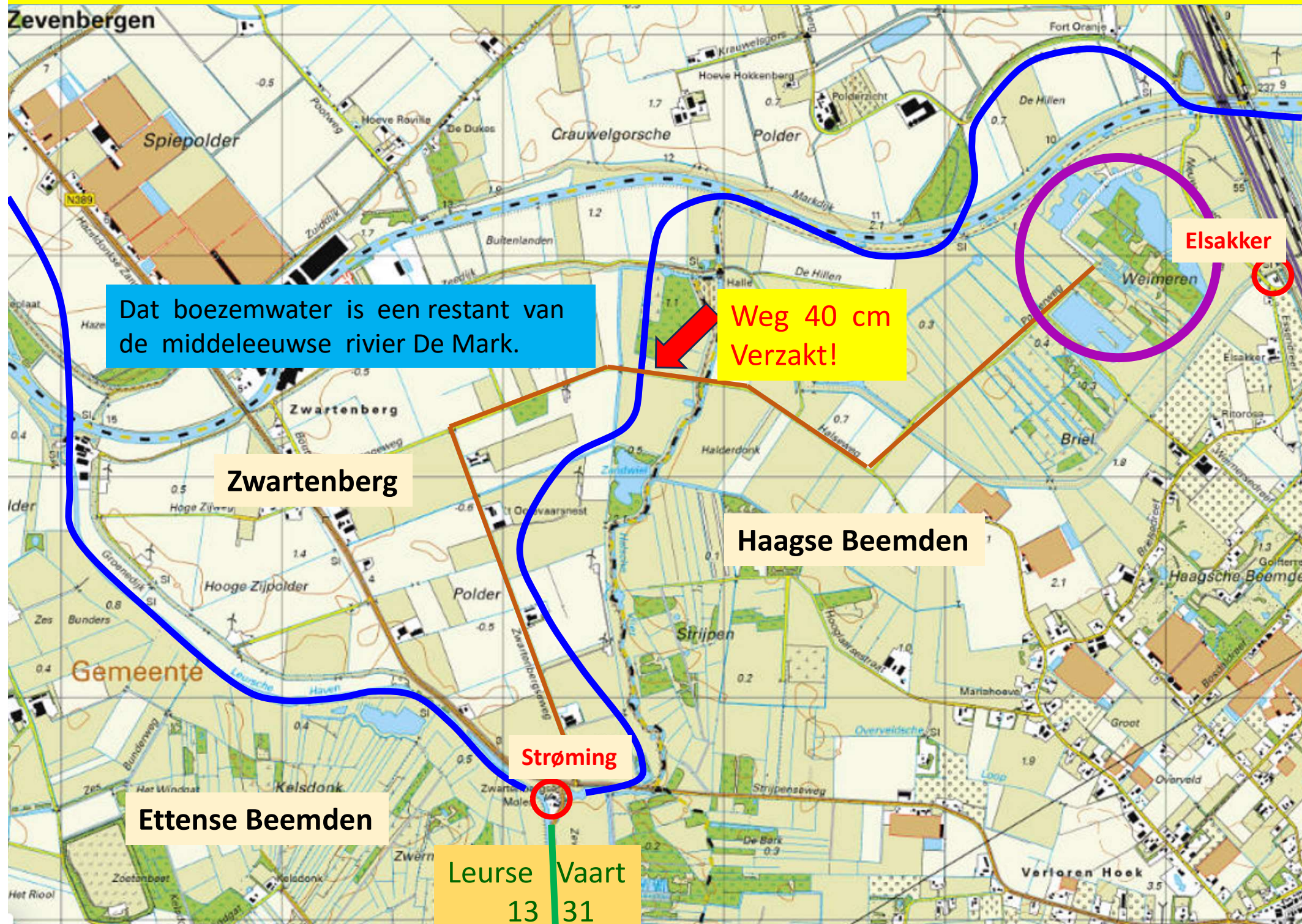
TER ORIËNTATIE

Restaurant Strøming ligt naast de Zwanenbergse Molen.
Precies tussen de Ettense Beemden, de Haagse Beemden en de polder Zwanenberg.

Op de voorgrond het boezemwater van die polder.

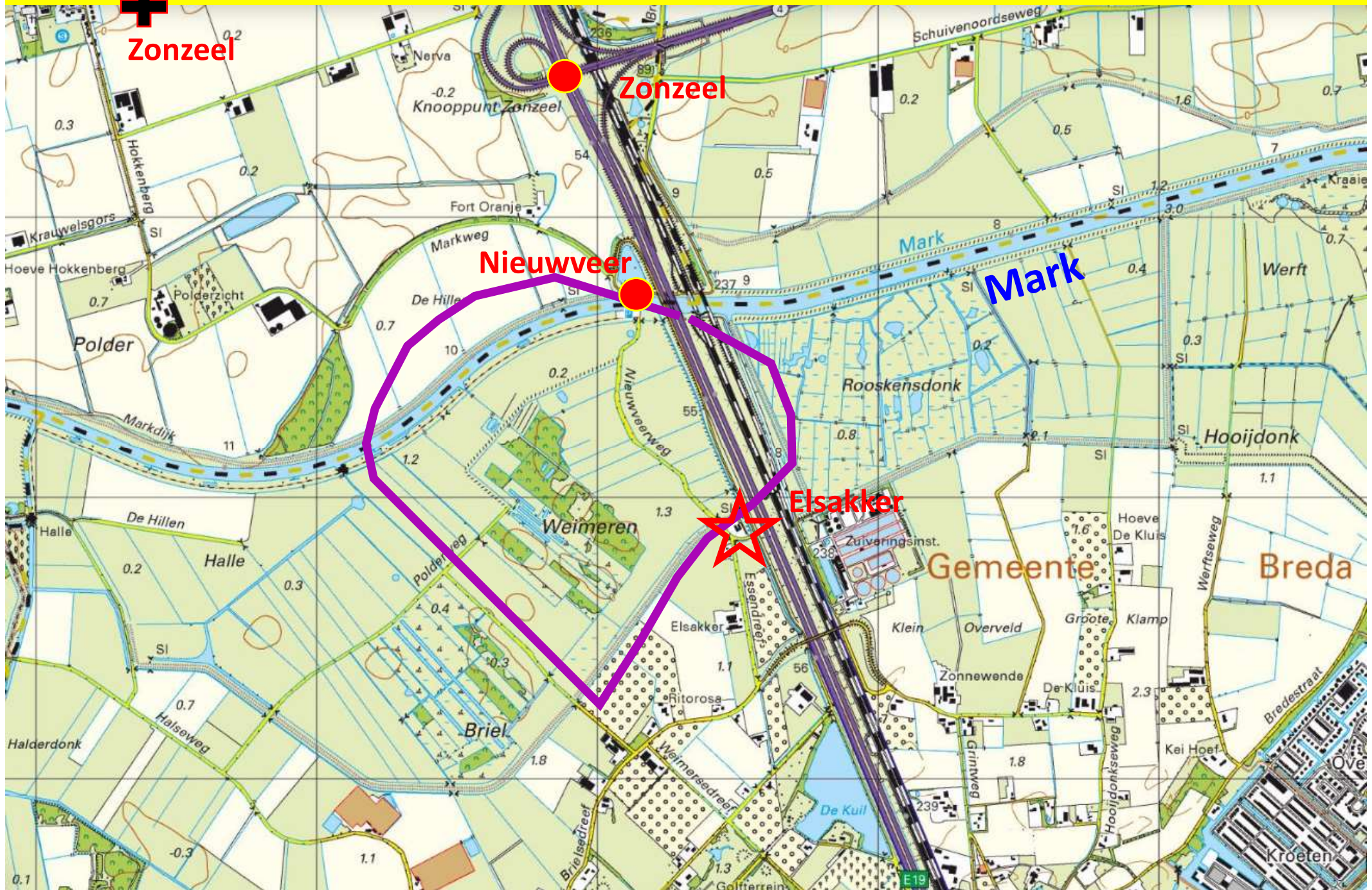
TER ORIËNTATIE

TER ORIËNTATIE

Zonzeel

Zonzeel

Nieuwveer

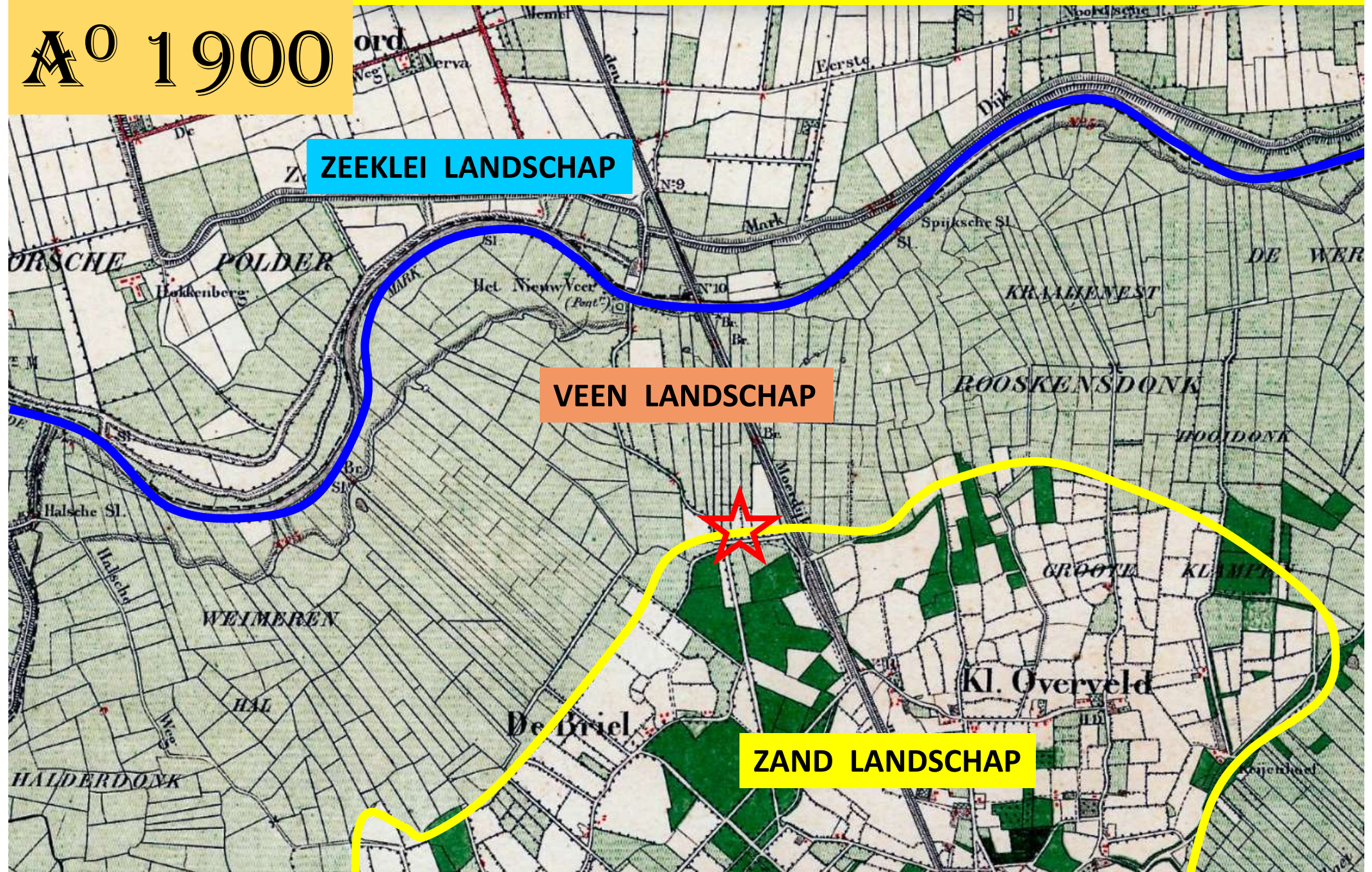
Mark

Elsakker

Gemeente

Breda

A^o 1900

Drie landschappen vlakbijeen.

We zitten op de “Raand vaant zaand”

Nieuwveerseweg

Dit was van 1518 - 1821
De "Grote Weg" naar Holland

6 augustus 1729

- Zonzeel: Gentse turfkolonie 1265
- Zonzeels Veer, 1^e vermelding 1303.
- Uit de vaart 1421 (Elisabethsvloed)
Terug 1518: "Nieuw Veer"
- Uit de vaart 1938 (brug gereed)
- Nu: 2 spoorbruggen, autowegbrug
en lokaal verkeerbrug

RAND VAN DE KUSTVLAKTE

De kustvlakte strekt van de Kanaaltunnel langs Nederland tot halverwege Denemarken.

Kustvlakte:
veen met kleidek en grote zeearmen tussen de duinen en het hoge binnenland.

Weimeren ligt op de rand van de Kustvlakte.

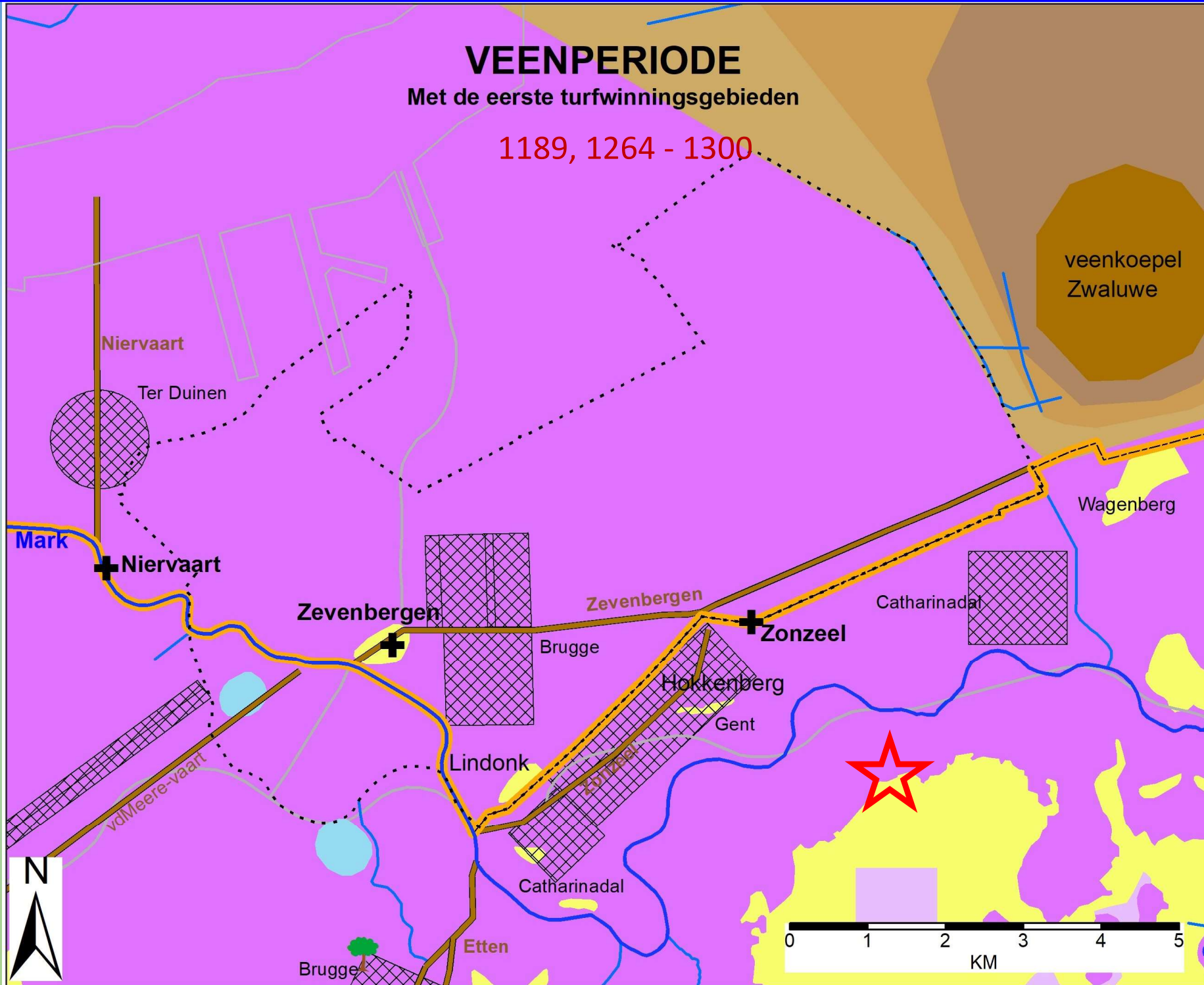
Steilrand Weimeren

VEENPERIODE

Met de eerste turfwinningengebieden

1189, 1264 - 1300

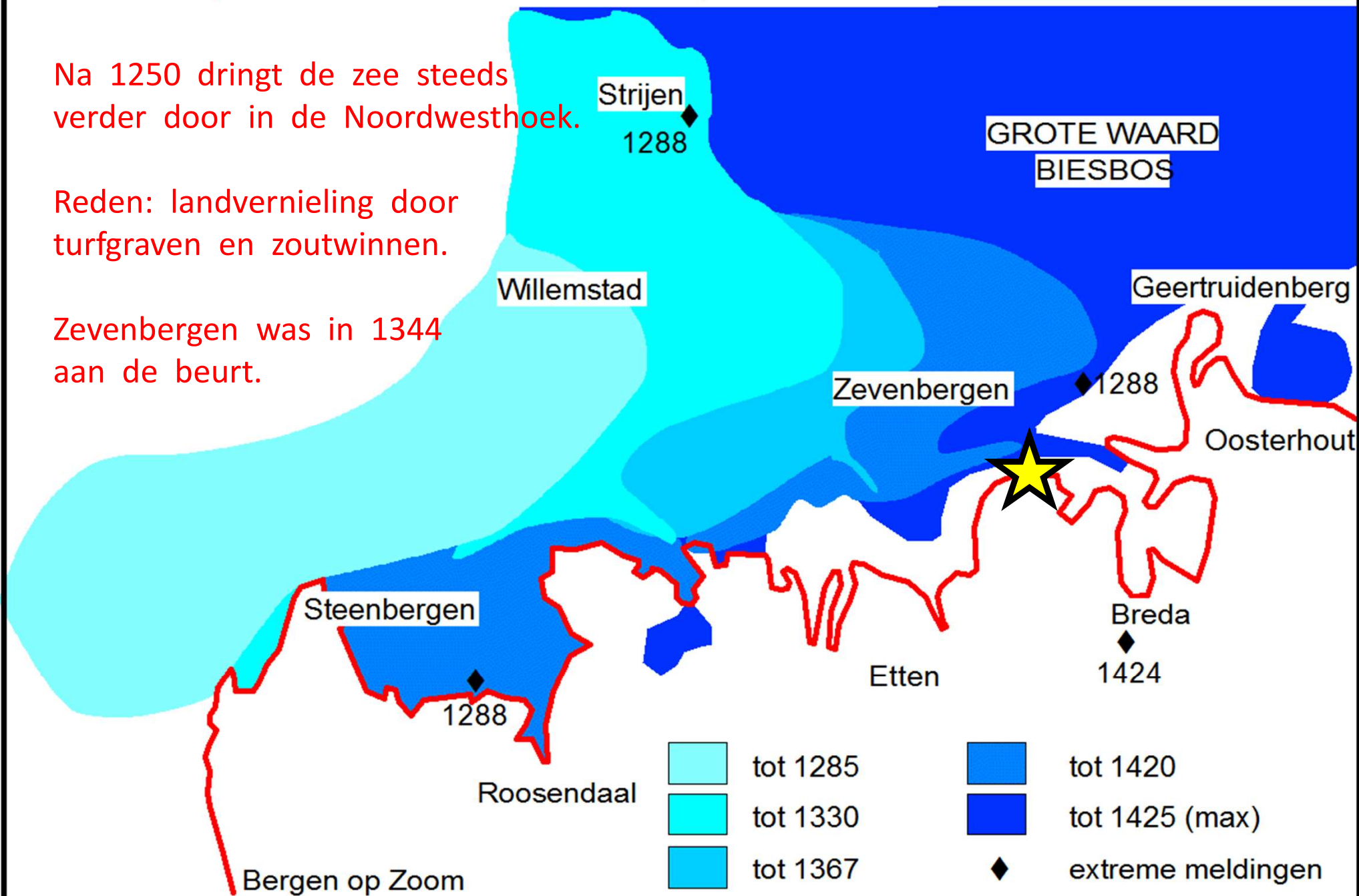
RAND VAN DE KUSTVLAKTE

OVERZICHT TOENAME VAN DE INVLOED VAN DE ZEE TUSSEN STEENBERGEN, GEERTRUIDENBERG EN MAASDAM, 13e - 15e EEUW

Na 1250 dringt de zee steeds verder door in de Noordwesthoek.

Reden: landvernieling door turfgraven en zoutwinnen.

Zevenbergen was in 1344 aan de beurt.

RAND VAN DE KUSTVLAKTE

**GROTE GETIDENGEULEN VERSNIJDEN
HET OUDE VEENLANDSCHAP**

Willemstad

RAND VAN DE KUSTVLAKTE

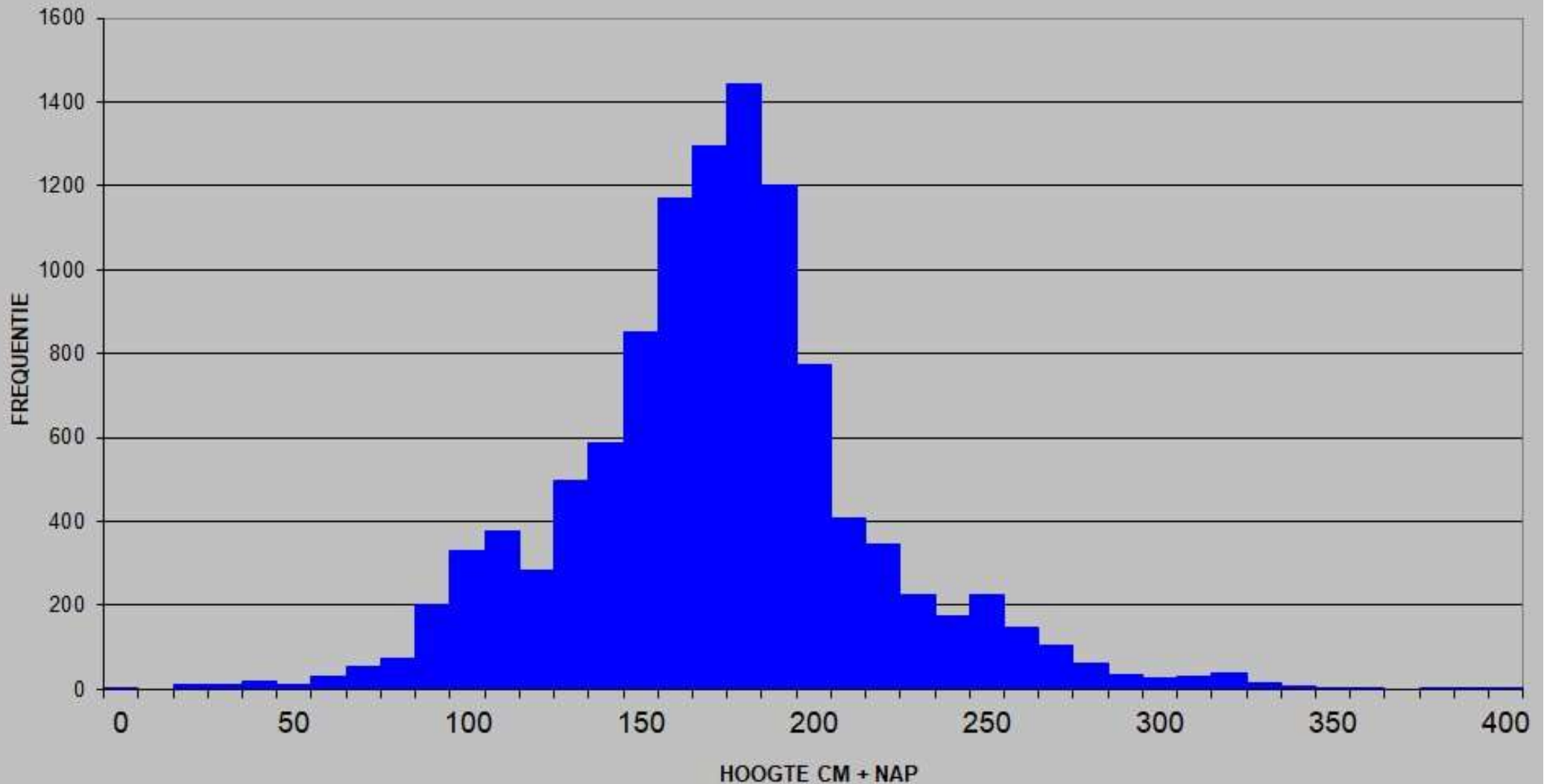
ANTWOORD : VANAF 1380: DIJKJES

TE ZWAK : OM DE 170 METER EEN DIJKBREUK 1380 - 1540

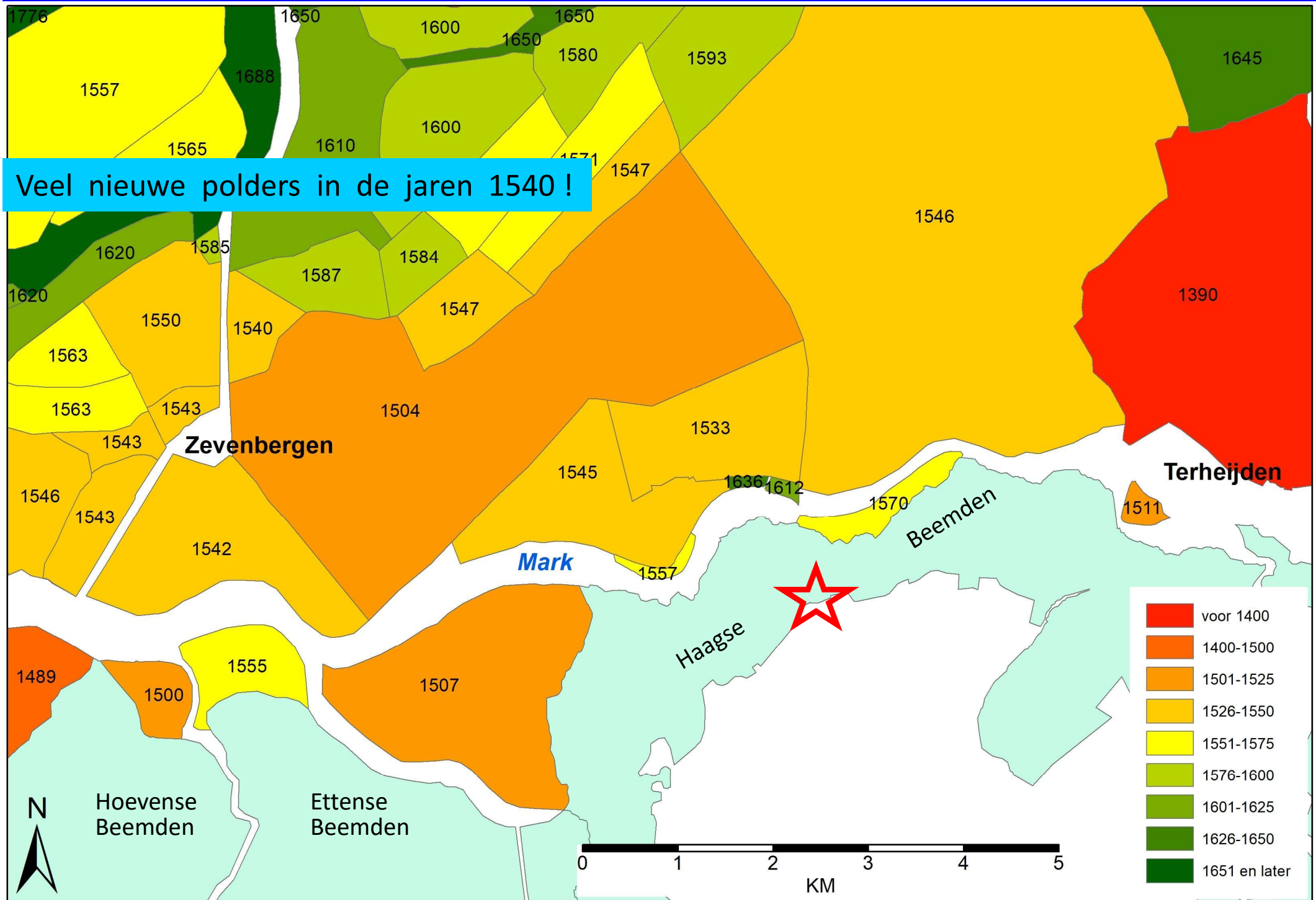
Luchtfoto 12 september 1944

HOOGTELIKKING VLOEIGRACHT

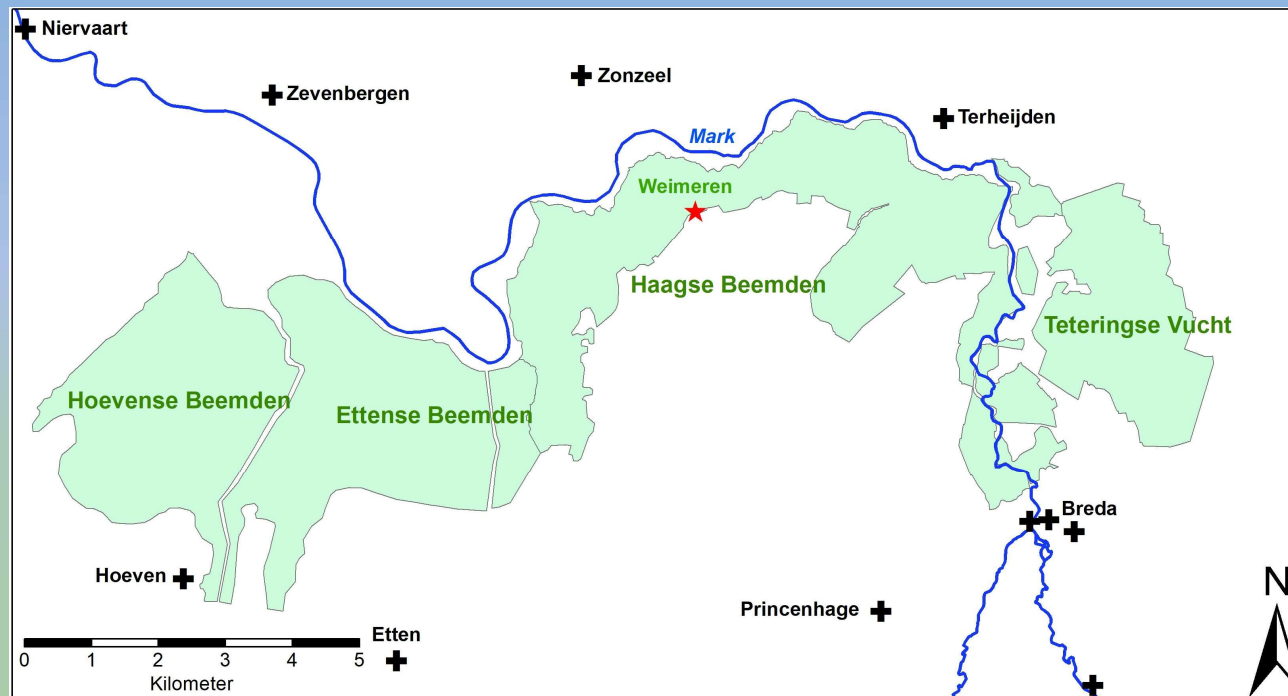
Hoog op het zand toch een **tweede dijenlinie**: rond 2 m + NAP!
Met wielen: zo hoog kwam het water dus echt.

RAND VAN DE KUSTVLAKTE

Weimeren maakt deel uit van de beemdenzone Hoevense – Ettense - Haagse Beemden - Teteringse Vucht

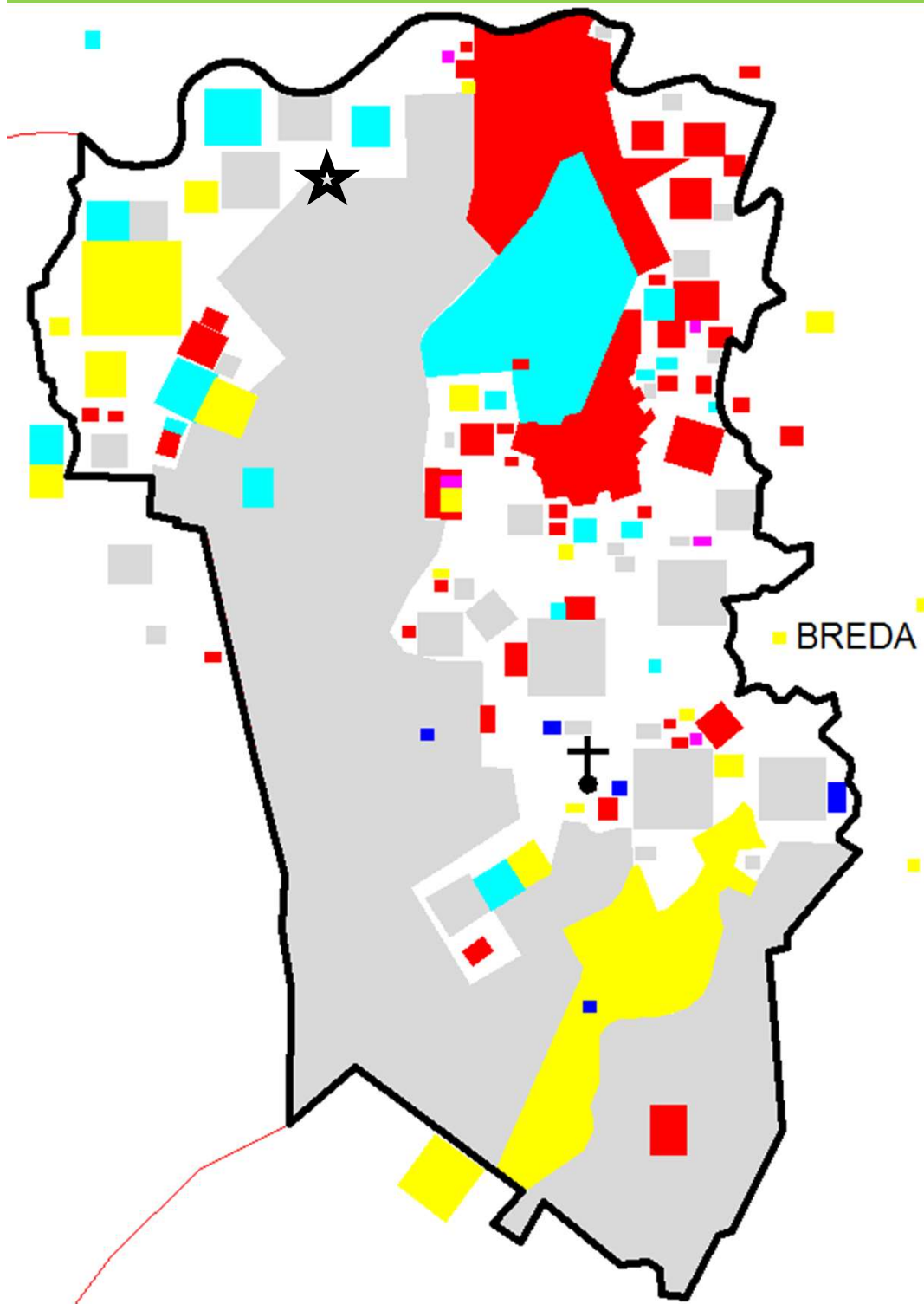
Dat is een randje van het veen van de kustvlakte dat bewaard bleef omdat het verdedigd werd door de boeren van de zandgronden, die deze grond vooral als hooiland-met-nabeweiding gebruikten.

Noordelijker leidden de overstromingen,
die volgden op eerdere turf- en zoutwinning, tot :

- Ontvolking
- De afzetting van 1½ meter klei
- Inpoldering tot zeekleipolders, vooral 16^e eeuw.

DE PLAATS VAN WEIMEREN IN PRINCENHAGE

Vroege agrarische ontginning!

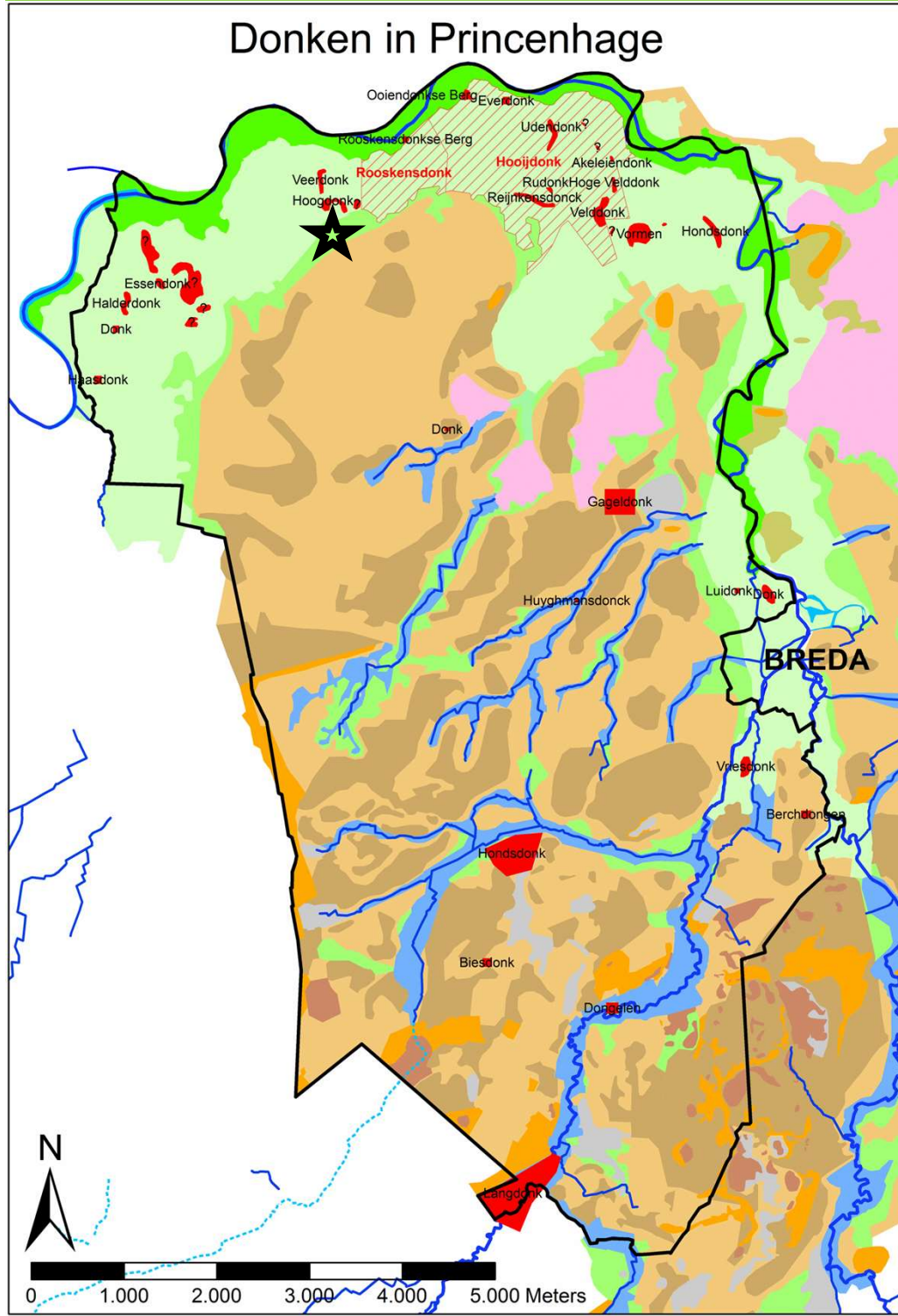
De veengronden van Weimeren en Halle werden al vóór 1200 tot **hooiland** ontgonnen.

Dat weten we omdat ze deels onder Hage-Hertog hoorden, en deels onder Burgst.

Archeologie gaat zelfs terug tot de 11^e eeuw.

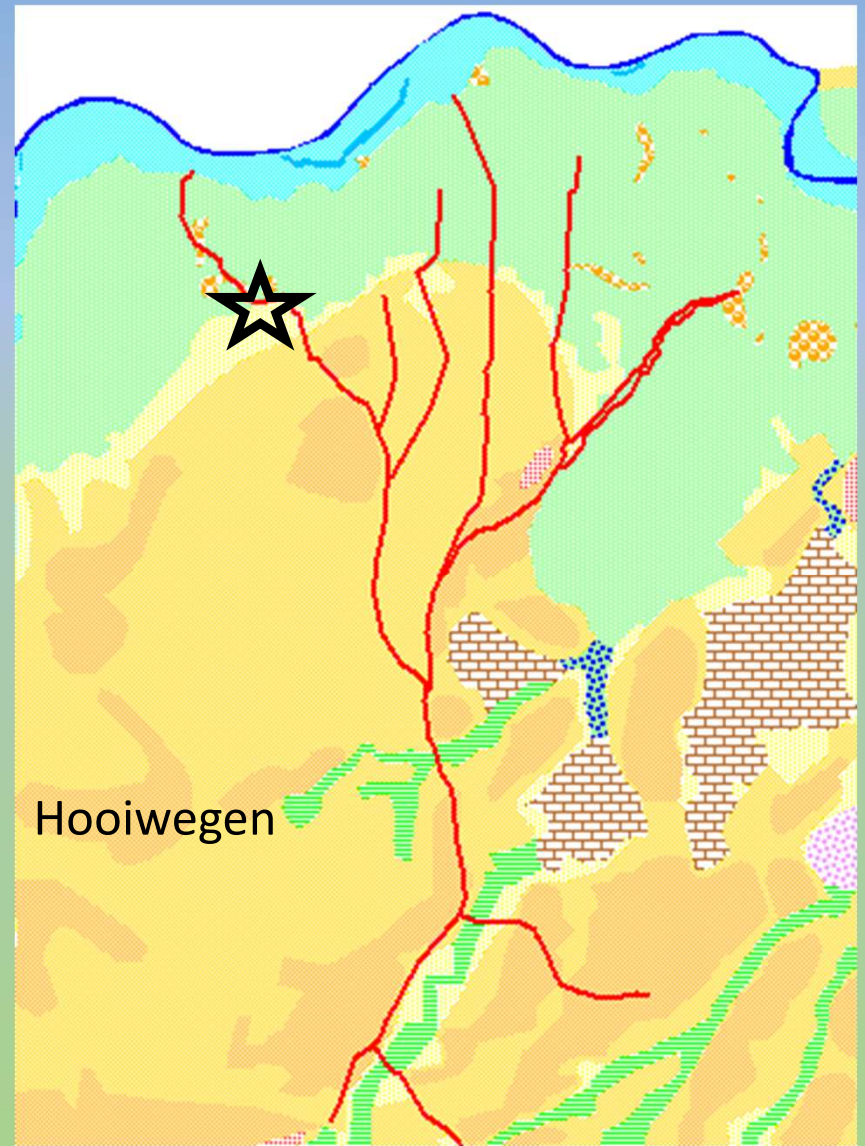
DE PLAATS VAN WEIMEREN IN PRINCENHAGE

Donken in Princenhage

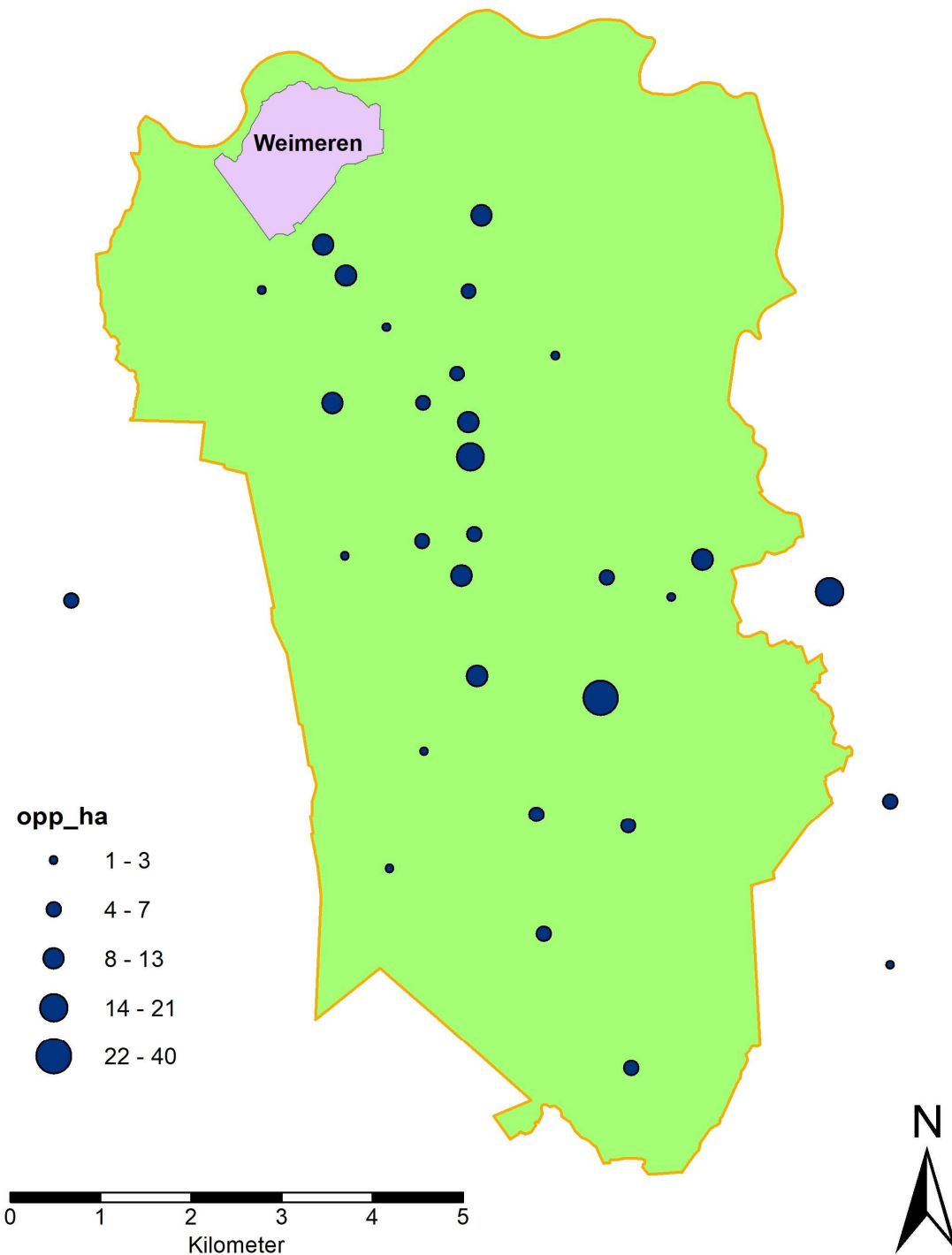
Princenhage: 63 km² groot dorp

Het hooi van de Haagse Beemden maakte dat bijna alles voor 1700 ontgonnen was.

DE PLAATS VAN WEIMEREN IN PRINCENHAGE

GRONDEIGENAREN WEIMEREN 1832

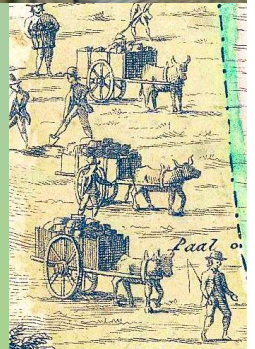
De Haagse Beemden waren onbewoond. De grondeigenaren woonden hoog en droog op het zand, soms 10 kilometer ver weg, soms nog veel verder.

In de lente: hooigras groeien. Eind lente: oogsten. Tijdelijke onderkomens voor de hooiers. Toponiem: "De Huiskens"

Daarna: jong rundvee weiden. Toezicht door nabije boeren. Nog rond 1960!

Sporadisch: turfsteken voor eigen gebruik.

Weimeren was een polder.

Nou ja...

De dijk, de uitwateringssluis en de sloten moesten onderhouden worden.
Dat werd gecontroleerd: boetes.
Er was een reglement, al rond 1500.

Weimeren had alleen aan de Mark een dijk.
Uitwatering bij eb.
Water van het hoge land stroomde de polder in.
Sloten waren de grenzen met de buurpoldertjes.

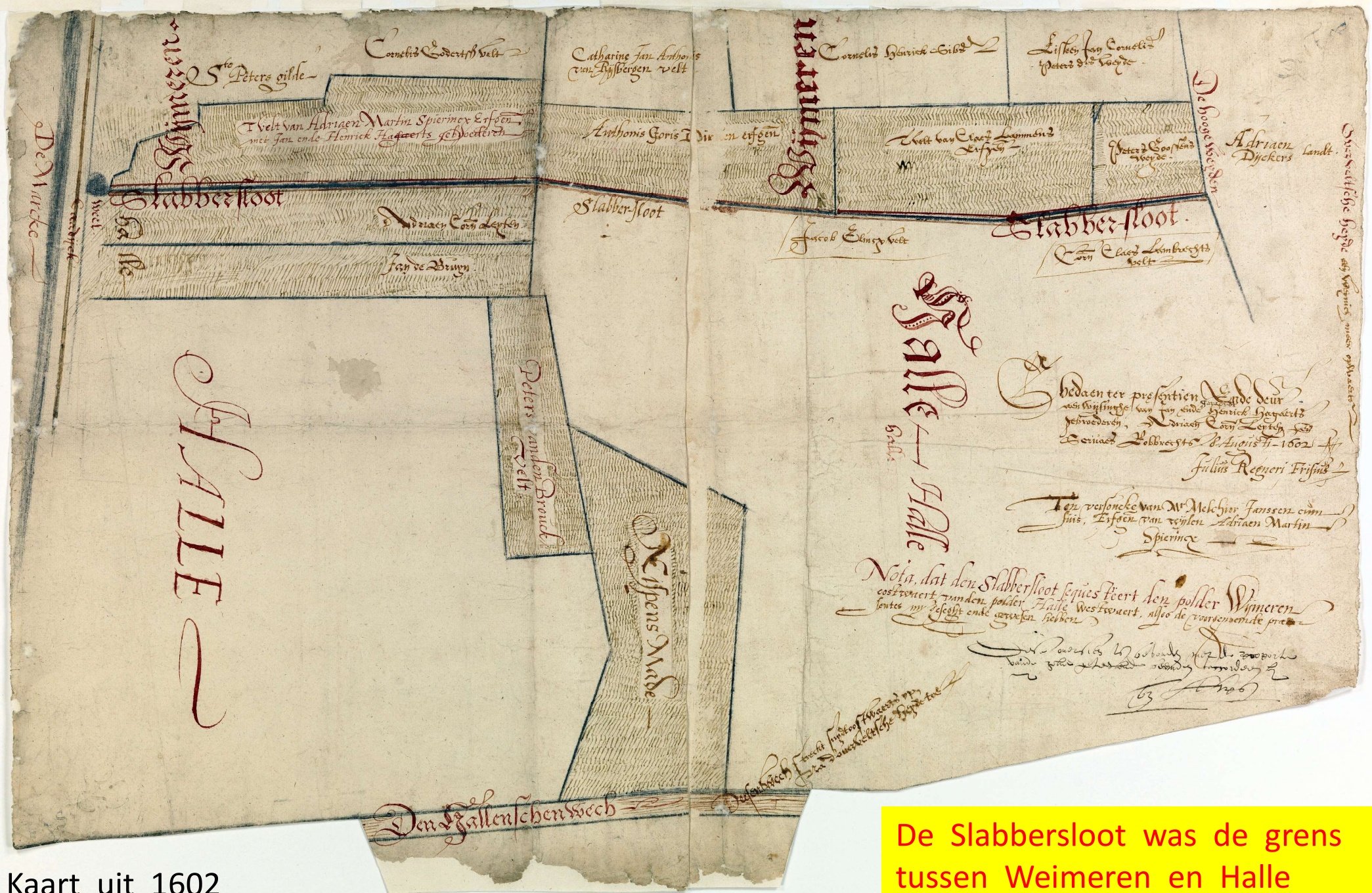
Uit het reglement van Weimeren:

Iedereen mag overal in het dorp de ganzen doodslaan.

De ganzen waren dus al in 1500 een plaag!

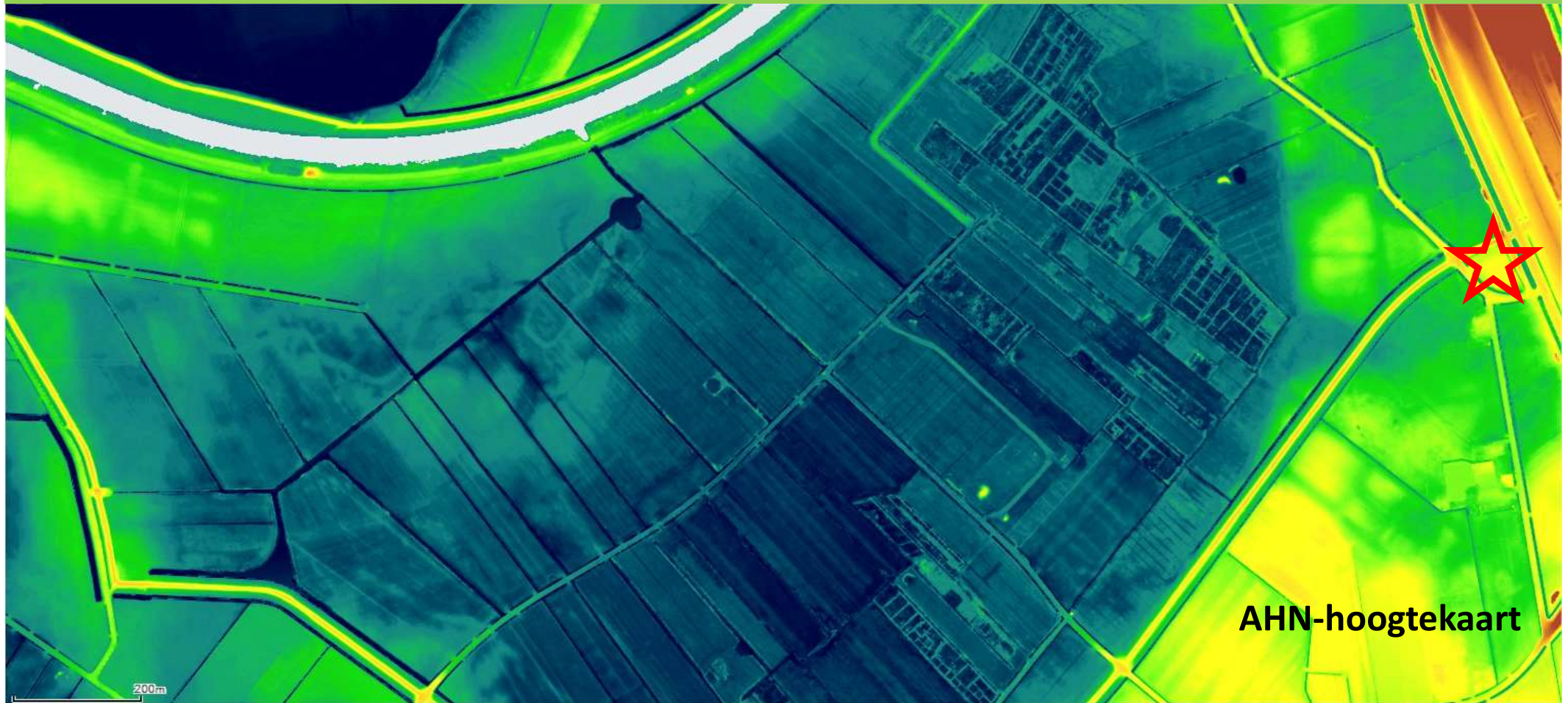
DE PLAATS VAN WEIMEREN IN PRINCENHAGE

Kaart uit 1602

De Slabbersloot was de grens tussen Weimeren en Halle

DE PLAATS VAN WEIMEREN IN PRINCENHAGE

Na 1700 werd er vaker **turf gestoken** in Weimeren.
Turf voor eigen gebruik, ieder jaar een klein stukje en niet al te diep.
Dat ging door tot in de Tweede Wereldoorlog.
Verschillen in verlanding van de putten, nu meestal bosjes.
Ruilverkaveling trok de rest glad, maar het oude dijkje schemert nog door.

DE PLAATS VAN WEIMEREN IN PRINCENHAGE

OVERSTROMEN OF DROOGLEGGEN ?

Toen dankzij de inpoldering van de Noordwesthoek in de Mark altijd zoet water stroomde, werd de dijk verwaarloosd. Hij zakte weg.

Bovendien waren vóór de dijk hillen ontstaan die hoger waren dan oude dijk. Ze sloten alleen niet aaneen.

De beemden werden daardoor gevoelig voor overstroming met rivierwater.

In de 17^e eeuw kwam ingenieur Anemaat met het plan om Weimeren en omgeving te verlossen van de frequente overstromingen.

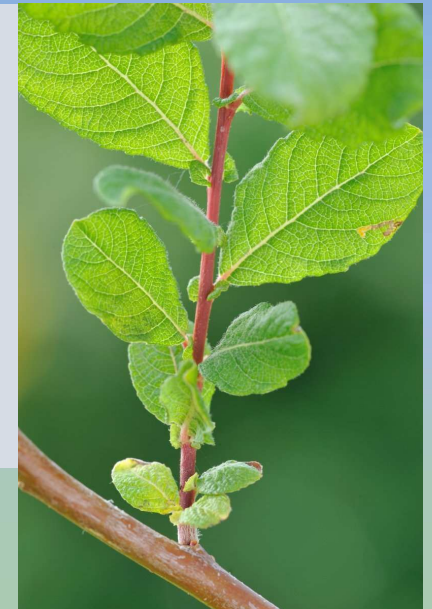
De boeren vonden het maar niks. Zij zagen in de zoetwateroverstromingen bemesting van hun hooilanden en dat hooi hadden ze hard nodig.

Plan Anemaat ging niet door.

Twee eeuwen later: “noodbergboezems” in Weimeren en in Rooskensdonk.

Wijmeren of Weimeren?

- 1332: Willeken vander Widemare.
- 1430: In Widemaer
- 1530: Inde Huyskens, inden Polder van Wymair.
- 1653: In den Polder van Wijmeren.
- 1837: Weimeren

We moeten uitgaan van wide + meer/maar.

- Wide is wilg of wilgentak
- Meer of maar duidt op een waterplas.

Het gebied stond in de winter en soms ook nog in de zomer voor een groot deel onder water. Het maaiveld ligt nu 20 cm onder NAP.

De juiste schrijfwijze is dus **Wijmeren**, omdat de ij ontstaan is uit de lange i.

